

Ye technology luwi benë yin riäcic, benë yin gël ka benë yin nö k?

Yin adhil ba kuwonny yök të yenë yin luwi yaan

Ton ku thör baai/machok alëu bi ya yaan ë guöp ka yon cie kë de guöp ku anonjic kä wën ye röt looi në aliiric ka në digital technology yic.

Raan ë yaan looi alëu bë ya:

- monydu ka raan ci wek röt thiaak
- macc/tinju-theer
- raan rom baai kenë yin
- raan ë baai/anin, agut ci raandët të paandun/anindun yic ka raan amuk
- raan wën gök/thuut rot ke yin.

Ton de töc alëu ëya bi ya ban ë ton baai ku anin/machok. Kënë alëu bi ya met thin në aciëek ke töc/lööm wën ye rot looi ke këc gam ku yaan ë koc alëu bi ya tö ke ye kë de guöp ku kë cie guöp.

Na ci yin luwi i yaan/ton, ke ka cie awuöcdu ku yin anonjic yic bi yin ya gam.

Wël tö në ye athöör këne yic abi yin kuwonny ba kä ke ton baai, anin/machok ku ton ë töc ye röt looi në aliiric ka luwi de digital technology. Yen athiekic ba njic lon adë ke yin ci tö thin yitök ku kuwonny atö u tënë yi.

Na yin atö u në riäk/kërac yic ëmen, ka yi yuöp bolith në namba de Gueu kaa diäk (000).

Teknologi aye lac luwi ke ye biäk de ton baai, anin/machok ku ton de töc

Na ye aliiric ka teknologi de aliiric luwi ke benë raan luwi kërac ka bi yon, ka yen aye col 'yaan ye luwi në-teknologi yic' ka 'yaan ye looi në yan thiaäk kenë-teknologi'.

Kä ëyen nyuwoth anonjic:

- tööu daai ë yin në thaa ëbën në aliiric në dhöl wën bi yi ya yök ke yin ci riöcc/dieer (ye col ëya dëët/daai dhöm ë thaa ëbën)
- yin yon wëlë/ka riöcc yin në aliiric wëlë/ka në adit ke aliiric
- rom ka riëc ë yic bi thura ë töc wala bidiö ë yin rom në aliiric ke yin këc gam (ye col ëya yaan ë luwi -thura)
- gël wala gël ë yökdu tënë kanj adit ku käk ë yök ë akuën aliiric.

Tɔŋ baai, anin ku tɔŋ ɛ tɔc alɛu bɛ yic riel apɛi ba jam alɔŋ yen. Kɔc kɔk alɛu bɛk ya yɔk keye kɛnɛ raan yetɔk ka kɛden kɔc anin/machthok. Kɔc kɔk alɛu bɛk yen ya yɔk ke ye kɛrac ye kɔc Yɛar gup. Ku dhɔl/kuat de yaan kɛnɛ alɛu bɛ ya kɛrac apɛi ku ee lɔɔŋ teem-kɔu.

Tɔŋ baai, anin ku tɔŋ ɛ tɔc ee:

- acie lɛu bɛ piath ku ciɛ lɛu bɛ ya guum
- luɔi yaan ɛ lɔɔŋ temkɔu
- Yen aye looi apɛi nɛ rɔɔr tɔ nɛ ruɛɛi yic ka tɛ ci kek puɔk nɛ ruɛɛi yic.

Yɔk wɛl juɛc alɔŋ tɔŋ baai ku tɔŋ anin tɛnɛ [eSafety.gov.au/domestic-family-violence](https://www.esafety.gov.au/domestic-family-violence)

Tɛn lɛu benɛ teknologi ya luɔi agonɛ yin ya mac/gɛlwei

Digital technology alɛu bɛ ya luɔi nɛ raan ɛ kɔc yɔŋ ago riel yɔk ku bɛ muk ku bɛ yin ya gɛl nɛ gɛmdu, nholmɛɛu ku luɔi ɛ kɛŋ erotdu.

Tɛwɛn ye raandɛt ɛ luui thɛɛ juɛc yiic nɛ digital technology wala kɛk ɛ aliiric bɛ yin mac/gɛlwei, ka yen ecɔl 'gɛlwei ɛ bɛric -teknologi'. Yen dhɔl ɛ yaan kɛnɛ ee tɔ keye kɛ rɔt loi aluɔt nɛ theek ke tɔŋ baai, anin baai ku tɔŋ de tɔc. Acieɛk /rɛɛr alɛu bɛk ya ŋic ku ŋickɛ keek, ku yen lɛu bɛk ya thiaan ɛyadɛ ku bɛk ya looi nɛ thiaan.

Gɛl ɛ riel lɔŋɛ tech acie tɔŋ ye looi, ku ee dhɔl de acieɛk/rɛɛr ye keek luɔi tɛnɛ yin bɛ:

- cɔk yin rɔt yɔk ke yin tɔu yitɔk nɛ tɛɛk de yin tɛnɛ kɔc ke paandu, mɛthku, lucidu ku wɛu
- ye risɛt ba kɛŋ looi kɛ ci keek wic ba keek looi
- ye risɛt ba kɛ nhiaar keek puɔl nɛ luɔi
- ye tɛ leer yin thin ku kɛ loi kuanycɔk
- yin cɔk liɛɛp nhom bɛ yin ciɛ nyic/ŋic yeŋɔ ye yic ku yeŋɔ ye tɔu kenɛ tak nɛ yi nhom
- lel yin thok ago yin ya yɔk rɔt ke yin ci dɔm ku yin acie lɛu ba jɛl nɛ ruɛi kɛnic.

Kä ye yaan loi rot lönë teknologi nyuwoth

Raan ebën ee yök ke nönj kë cë rot waar në teknologi yic, ku anönj kä kök ye nyuwoth. Yin adhil ba kuat ë kånkjë tñj:

Kuëny ku biöök/daai

- Toc ë wël tënë mäthku ka kóc ke paandu bik kë loi yin tñj.
- Kuëny ë cök de të tönnë aditdu thïn ago të tzu yin thïn tñj.
- Tëëu ë kamara ci thiaan yiic ka käk gël ë yöt, thurumbil wala käk ë müith ë thuëc/thäät yiic bik kë loi yin tñj.

Tönj ë töc ku yaan ë kóc

- Kuëny ë këdun ke töc ka käkun ke töc ke këc yin puöl.
- Ye riëet tënë yin ba rot mat në kä ke töc yiic në aliiric.
- Tuc yin thura, bidiö ka wël ciï keek wïc ke töc.

Luüi yaan

- Kuat ë yin cöwl thää juëc yiic ka tuöc yin wël wïc ba wël njic cit men, 'Yeñö ye looi?' wala 'Yeña tzu ke yin?' ku njöth lon bi yin ke yen dhuknhom ë thää tökic.
- Riäc lon käkun nhiëer ke töc nyuwoth në aliiric të nönj yin kë ca teer ke keek.
- Ba aköcn/akuën ke jam de aliiric ye pit/lueth looi bi kä ye kóc riöcc wëlë kä ye kóc yon tuöc në alon yin.

Lel-thok

- Tekpiny de wël piny ka lueth alon yin në wël cë kek göt yiic ka në wël cë kek göt në social media yic ago mänhdu rac/riöck wek mäthku ku ruëiruëi kök.
- Kuec ba yin puöl ba luui ka kuen në gëlwei de yök ë kånj luci, apps ke cäth wala key cards.
- Rac, riöck wëlë nyaai käge kuöcny ë teknologi, cit men këne de piñ, cäth wala käk ë kuöcny yök.

Yaan ë luci wëu

- Ye yökdun ë wëu tääu/dhuöknhom piny në gëlwei de yök de wëu në aliiric tënë bëñ.
- Tñj käkun ye luci në aliiric/yöcnlany ba njic lon yin acië wïc luci.
- Pol aweet ë wëu määt yiic në aliiric ku gäk yin tënë kërecken tuuk aweet në aliiric.

Gël de kä ye keek mony tö në athiaan yic ku nholmääu

- Tääu ye passcodes alon akuëndun aliiric/yöcnlany ka aditku yiic, ku keya yin acië lëu ba keek luöi të cin kuöcny wala löönj.
- Bi ya njoot ke köc bi lo në jamdun ë telepun de akiim yic kä kök ke yök/römpiny ë aliiric/yöcnlany.
- Yök kakuun ke pial ë guöp bikë keye cämdu caar, thiek de guöpdu, thäär ke riem bëën wëlë/ka të tzu yin thïn tñj.

Ruel aliir

- Wëer yiic kakuun kaa kuc alon adit kuön baai, keya lon ago kedän yöt tuöc yiic, anuor wala telebidhion ya liep në thää cië wïc yiic.
- Them bik yin läp nhom në cak de akölköl wënë lueth/pit yök në kånj internet yic wënë ye keek yi gök ke yin ë ci kedän këne cak.
- Kuec ba gam lon ye keek yin kuanyöc wala bik yin tñj, agut ci na nönj kedän ye nyuwoth lon ye keek yin kuanyöc.

Käk ë gël bï keek jam yiic kek raan ë kuwony cï gam

- Tiŋ akuëndun yeŋö yök ë raan wënë yin wŋ, agut cï imeeldu, wëu ë bank ku wël lëk ë kɔc ë thäät yiic.
- Na pieth, waar wël ke gël ku loi kä juëc ke gëtgët në akuut yiic.
- Tiŋ apps cïë yin njic në telepundu yic ku jäl në yŋn-laany yic tē cïn keek luŋŋi.

Ye yaan ë teknologi mïth riŋŋ k/rac këdï?

Mïth aalëu bïk ya nan këreec ye keek tiaam tē tiŋ kek raan ë dhiëth kek ke wŋ yaan ë guŋ p ka yaan cie kë de guŋ p.

Meth alëu bï ya yök ëyadë ŋ në këreec loi rot në teknologi yic ke ye biäk de tŋ baai ku tŋ anin. Kënë anŋic:

- biöök ka kuë ny ë cök
- wŋ kɔc, riŋŋ c ka rië ë cë yic
- gël ë jamden në aliiric.

Në yän kŋ k, mïth alëu bïk nan kä ye keek gël në käke teknologi ëya dë t. Cïmën, raandun ye wek rëer alëu bï kækken ë wŋnany yiic waar wala kæk ë adit yiic bïk yin ya tiŋ wala bïk yin ya gël tē tŋ yin ke keek. Raandun rëer wek alëu ëya bï wëuken ya tiŋ ka bï keek ya mac ka bïk kek ya liäp në kuëer kŋ k yiic.

Tŋ baai, anin ku tŋ ë tŋc alëu bë yin ku mïith tŋ në piirdu yic riŋŋ c. Tääuë lööŋ kŋ k në thaa ke luci de käke digital ku akutnhom de wëu alëu bïk keek kuwony bïk keek gël tënë kä rëc ke teknologi.

Na wïc menhdu kuwony ë guŋ p ku nhom rin ë gël ë teknologi, ka yi yup raan lui ë kuwony bï yin ku mïthku kuwony.

Yök wël juëc në biäk/alŋ de gël de mïith në aliiric në theek ke tŋ baai ku tŋ baai në [eSafety.gov.au/keeping-your-family-safe](https://www.esafety.gov.au/keeping-your-family-safe).

Yin wŋ löŋ/yic ba rëer ke yi cë gël ku kuwony atöu

Të wïc yin wël cï thiaan yiic ku wël cïn wëu ye tääu thin, wël jiëëm ku kuwony, yin alëu ba yup **1800RESPECT** në **1800 737 732** tädä ka yuöp **0458 737 732** kuat thää ë aköl, nin ka 7 wik yiic.

Yen alëu bï ya kë puwth ba yup tënë telepun ë raan cï gam yic ka adit, tēna yin aye tak lŋn ye yin yök ke yin cë yök wala cë yök. Na cï raan ë wŋ yin njic lŋn wïc yin kuwony ku wël, ke luci ciëŋden alëu bïk ya löök kajuëk kërac apëi.

Na wic agamlön/athook ë gëërë yic de thok, ke yin lëu ba:

- yup **1800RESPECT** në **1800 737 732** ku thiëcë raan waar thok
- yup Akut wëër ku Gëërë thok në **131 450** ku thiëc keek bik yuöp në **1800RESPECT**.

Të wic yin kɔc bö bei, kɔc cī jāl ku kɔc ë ciëŋ ku thook wääc ë luɔi tōu tēdu yic, lɔɔr:

1800respect.org.au/services/search

Na tō ke yī cī yök në yaan rac apeɪ në aliiric, ka yī jam wenë raan lui në ɣän ke kuɔny yic në tēn lëu bī eSafety kuɔny bī kã rɛc ë aliiric nyaai. Yin lëu ba löön abac ku muöny looi ëya tēnë eSafety.gov.au/report.

Na yin anɔŋ kē rɛc ë thöön në yaan luɔi-thura yiic, eSafety alëu bī yin kuɔny

Luɔi de yaan luɔi-thura ee të cenë raan yen rɔm kek raan peeɪ, ka riäc kabī rɔm kenë raan, thura de tōc ka bidiö de yin ke yin këc gam.

Kënë anɔŋɔc:

- yin cīn alëth ku guöp abac cīn alëth
- gupku, piny ka yī thiin – agut cī na cɔk yin naŋ alëth tō piiny në yī guöp
- yin kaam luɔi ë rɔt – cīt mən dëk ë alëth, luɔi ë ɣön laac, laak, naŋ luɔi ë waak wala luɔi ë tōc
- yin acīn alëth ke nhialic ka ciëŋ, të ye yin ke ceŋ në kɔc nhīim.

Na cī kën rot looi tēnë yin, ka yen cië wuäcdu.

eSafety anɔŋ riɛl ë löön bik kuat ë kã cīt kãk nyai tēnë ɣän social media, wëpthäit ku jal ɣän kök tōthīn ɣɔnlany/aliiric.

Yin lëu ba wël ke lëk abac ku balaŋ ë muöny looi tēnë

eSafety.gov.au/report.

Yin lëu ba löön ke gël de thura ëya dët lueel tēnë apuruk. Keek alëu bik raan nɔŋ kē cē yök gël ku kuɔny bik yin gël. Kënë athiekic apɛy të nɔŋ raan cē riöc bë yin nök ka mīthku.

Yök käjuëc alɔŋ yaan ë luɔi-thura në

eSafety.gov.au/image-based-abuse.

